

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:56

Tisdagen den 17 augusti

---

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Kan nämnden medge deltagande på distans för ledamöter och tjänstepersoner? Jag finner frågan med ja besvarad.

§ 2 Utrikes frågor
Kabinettssekreterare Robert Rydberg (deltar via Skype)
Information och samråd inför extrainsatt videomöte den 17 augusti 2021

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Välkommen kabinettssekreterare Robert Rydberg till dagens EU-nämndssammanträde! Det gäller information och samråd inför extrainsatt videomöte den 17 augusti 2021. Jag lämnar ord och bild till kabinettssekreteraren.

Anf. 3 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Herr ordförande! Den höge representanten Josep Borrell beslutade i går att kalla EU:s utrikesministrar till ett extra, informellt, videomöte om Afghanistan senare i dag. Rådet förväntas diskutera den senaste händelseutvecklingen i Afghanistan och samlas kring en gemensam deklaration. Situationen är rörig och svårförutsägbar, och diskussionen kan därför komma att bli bred. Det finns skäl att tro att frågor om bland annat evakuering, mänskliga rättigheter och bistånd kommer att beröras.

Talibanernas exceptionellt snabba framryckning har i ett slag förändrat utvecklingen i Afghanistan. De kontrollerar i dagsläget mycket stora delar av landet, inklusive större städer och huvudstaden Kabul. Den afghanske presidenten Ashraf Ghani har lämnat landet. Talibanerna förväntas inom kort utropa ett islamiskt emirat, men utöver detta är mycket oklart gällande hur talibanerna avser att styra Afghanistan. Förutsättningarna för fredsförhandlingarna i Doha, som redan tidigare stod stilla, har förändrats i grunden.

Jag vill understryka snabbheten i den förändring som har inträffat. Så sent som i förra veckan var bedömningen, också från amerikanskt håll, att det sannolikt skulle ta en månad för talibanerna att omringa Kabul – och tre månader att inta staden – men det kom att handla om dagar. Det finns en rad omedelbara utmaningar som nu är gemensamma för EU:s medlemsstater.

För svensk del kan konstateras att vår utsända personal har evakuerats och att ett intensivt arbete pågår för att försöka evakuera ambassadens lokalanställda personal. Det gäller personer som har arbetat för svenska insatser i Afghanistan, liksom deras familjer. Vi hade en mycket konkret planering gällande såväl nödvändigt regelverk som operativa åtgärder för att denna vecka ta hem våra lokalanställda men ska nu göra det i ett annat läge.

Motsvarande arbete pågår i andra EU-länder, och samordning pågår för att även hantera exempelvis EU-delegationens och EU:s biståndsorgans lokalanställda. Sverige kommer vid dagens möte att understryka vikten av såväl ett transparent informationsutbyte som ett operativt samarbete, till exempel vad gäller platser för evakueringsflyg eller möjliga vägar ut ur landet.

Just nu ägnas evakueringsfrågan av naturliga skäl stor uppmärksamhet, men vi får inte glömma den bredare bilden. Det som händer nu kommer att få konsekvenser för lång tid framöver. Det är därför viktigt att rådet så snart som möjligt har en strategisk diskussion om Afghanistan. Den afghanska befolkningen, inte minst de afghanska kvinnorna, står inför en

mycket osäker situation. Risken är stor för en förvärrad humanitär kris och en radikalt försämrad situation vad gäller mänskliga rättigheter.

EU måste följa upp de uppgifter som finns om kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna och den humanitära rätten. Tydliga budskap måste sändas från EU till talibanerna om ansvarsutkrävande, om allas – inklusive kvinnors och flickors – lika värde samt om att en ny regering måste vara inkluderande och representativ. Världssamfundet måste fortsätta sina ansträngningar för fred, demokrati och mänskliga rättigheter i Afghanistan.

Utvecklingen riskerar också att få konsekvenser bortom Afghanistans gränser. Detta gäller i ett första skede Afghanistans grannländer, inte minst de centralasiatiska länder som är medlemmar i OSSE. Förutom de direkta humanitära utmaningarna finns risker relaterade till narkotikahandel, människosmuggling och terrorism. Ett generöst humanitärt EU-engagemang är därför viktigt. Det kommer inte att vara lätt, men EU kommer att behöva arbeta för att säkerställa att de som är i behov av humanitärt stöd kan nå både i och utanför Afghanistan.

Det långsiktiga biståndet till Afghanistan kommer att behöva ses över i och med talibanernas maktövertagande, sannolikt vad gäller både form och omfattning. Världssamfundet måste dock fortsätta att stödja det afghanska folket, som alltför länge drabbats av konsekvenserna av en utdragen väpnad konflikt. Vi måste verka för att så mycket som möjligt av det som har uppnåtts de senaste 20 åren, till exempel vad gäller utbildning och hälsovård, kan bevaras. EU har en viktig roll i att stödja de krafter i Afghanistan som vill värna de landvinningar som gjorts sedan den tidigare talibanregimens fall, inklusive när det gäller kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter.

Biståndet får dock under *inga* omständigheter utformas så att det kommer talibanerna till godo eller legitimerar dem. Det behövs därför en strategisk diskussion i EU om biståndet till Afghanistan liknande den som förts om exempelvis Myanmar.

Det viktigaste omedelbara utrikespolitiska resultatet av dagens möte bör dock vara ett tydligt budskap från EU, företrädesvis samordnat med likasinnade, om våra förväntningar på talibanerna. Fred, demokrati, respekt för allas lika värde och ett försvar av mänskliga rättigheter och de landvinningar som gjorts – särskilt vad gäller kvinnors och flickors rättigheter – bör vara några av de viktigaste elementen.

I ett omedelbart tidsperspektiv ska vi upprepa det krav som i går framfördes i ett unikt uttalande av Sverige och ett sjuttioalstater, nämligen att talibanerna måste tillåta dem som nu vill lämna Afghanistan – och som fruktar för sina liv och sin säkerhet – att göra det.

Anf. 4 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ordförande! Ja, det kan inte nog understrykas att det framtida biståndet från såväl enskilda länder som EU inte får hamna i talibanernas händer och kassakistor. Jag tycker att det är värt att upprepa detta och att vi i Sverige ständigt har en tydlig röst vad gäller den punkten.

Vidare är det viktigt att man från EU:s och det internationella samarbetets sida ser till att det går att följa upp de brott mot internationell rätt som begås i Afghanistan även om man inte har en egen diplomatisk närvaro på plats.

Precis som vi tog upp i utrikesutskottet är det också viktigt att EU nu höjer blicken och ser även de geopolitiska aspekterna bortom det dagsaktuella skeendet. Det är lätt att förblindas där. Det är också viktigt att man från EU:s sida förbereder sig för att hantera eventuella flyktingströmmar som kan komma att användas av politiska skäl. Vi har sett detta kring Belarus och Litauen, och det kan uppstå på andra håll vid EU:s nära gränser.

I övrigt ger vi bifall till regeringens ståndpunkt.

Anf. 5 MARIA NILSSON (L):

Herr ordförande! Tack så mycket för föredragningen, kabinetssekreteraren!

Jag instämmer i det Hans Rothenberg nämnde om biståndet, det vill säga att det är oerhört viktigt att det inte på något sätt leder till att talibanstyret legitimeras. Biståndet ska i stället fortsätta att stödja det afghanska folket.

Jag har en specifik fråga som har kommit upp den senaste veckan, och den rör EU:s polission som fanns i Afghanistan mellan 2007 och 2016. I den missionen fanns det naturligtvis tolkar och andra lokalanställda, och enligt bland andra Politico skickade generalsekreteraren för EU:s External Action Service i början av augusti ett brev till alla EU:s medlemsstater med en förfrågan om stöd för evakuering och beviljande av visum och uppehållstillstånd för den här gruppen. Det är lite oklart hur stor den är, men det gäller ungefär 130 personer.

Enligt Politico har generalsekreteraren fått svar från bland annat Nederländerna och Frankrike – och ett positivt sådant, nämligen att man är beredd att ta emot och vara behjälplig i detta – medan Sverige ännu inte har återkommit med något svar. Stämmer det, och i så fall varför? Det är min första fråga.

Jag undrar också hur kabinetssekreteraren ser på möjligheterna för Sverige att, med evakuering och visumstöd till Sverige, stödja även de lokalanställda och de tolkar som har ingått i den här missionen. Någonstans måste vi ju vara hårda mot de hårda, det vill säga talibanerna, och stödja dem som har stöttat missioner – både den som Sverige har varit en aktiv del i och EU:s polission.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Innan jag släpper fram Sofia Damm vill jag säga att jag missade i inledningen att detta är en diskussionspunkt.

Anf. 7 SOFIA DAMM (KD):

Ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för föredragningen!

Jag har förståelse för att regeringen, med den osäkerhet som råder i Afghanistan, intar ganska vaga ståndpunkter. Jag uppskattar dock att kabinetssekreteraren var tydligare när det gäller biståndspunkten här i det talade ordet, som är det som gäller.

Min fråga rör dock den förväntade flyktingsituationen och stöd till närområdet. Vad kan EU mer konkret göra där? I ståndpunkten uttrycks att ett generöst humanitärt EU-engagemang är viktigt, men man nämner inte mer specifikt uppbyggnad av flyktingläger och stöd till vissa värdsamhällen och så vidare. Det var min ena fråga.

Den andra gäller om kabinetssekreterare kan säga något om EU:s närvaro. Det pratades väldigt mycket om evakuering, men ska alla bara lämna landet och ingen finnas kvar? Guterres har varit ute och pratat om FN:s närvaro, men vad förväntas sägas när det gäller EU:s närvaro på plats nu kortsiktigt? Vad är Sveriges inställning i den frågan?

Anf. 8 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för föredragningen!

Det var många viktiga frågor. Jag har några frågor som gäller hur vi ska gå vidare i det här, till exempel: Jag håller helt med om att det är viktigt att de som vill lämna Afghanistan ska få göra det och att vi ska uppmana talibanerna till detta, men vart ska de ta vägen? Hur kommer Sverige att agera i det? Det handlar om stöd till närområdet. Det finns redan i dag många afghanska flyktingar i till exempel Iran och Pakistan som inte får speciellt väl där, vilket är ett av skälen till att en del av dem har tagit sig vidare till Sverige. Jag skulle vilja veta lite mer om hur Sverige ser på framtiden för de afghaner som flyr landet.

Nästa fråga gäller de lokalanställda. Det är väldigt bra om Sverige kan få ut alla. Vi har fått rapporter om att det träts lite grann mellan stater om vilket land som har ansvar för till exempel tolkar som kan ha varit anställda av ett land men jobbat åt ett annat. Jag skulle vilja veta hur man drar gränserna där och hur man verkligen ser till och samordnar på EU-nivå så att alla kommer ut och får stöd och hjälp och att man inte bara tittar på var personen hade sin de facto-anställning.

Sedan är det jättebra med biståndet. Det är viktigt att Sverige och EU fortsätter att ha ett bistånd och att det går till humanitära ändamål. Jag skulle vilja höra lite mer om hur man resonerar om hur man ska kunna lyckas med det. Om FN finns kvar i landet är det en kanal för att få ut ett bra bistånd, men jag skulle vilja få lite mer kött på benen när det gäller hur regeringen ser på hur biståndet kommer att fungera.

Anf. 9 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för föredragningen!

Det står i den svenska ståndpunkten att ett intensivt arbete pågår för att kunna evakuera lokalanställd personal, tolkar och deras familjer. Kabinetssekreteraren var också inne på den frågan i föredragningen. Jag har två frågor. Hur många handlar det om i respektive kategori, uppskattningsvis? Och hur länge har regeringen tagit en aktiv roll i arbetet med att evakuera de lokalanställda?

Anf. 10 CAMILLA HANSÉN (MP):

Jag vill, som förut, bara understryka att kravet på den talibanska regimen att låta människor lämna landet behöver mötas av att länder planerar för hur man ska ta emot dem.

I övrigt vill jag instämma i det som Maria Nilsson sa om förväntan att Sverige ska delta i att ta emot lokalanställda som har arbetat för EU.

Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag har en fråga om biståndet. De flesta av biståndsmedlen från både Sverige och EU går via ett instrument som heter ARTF. Det är lite oklart

vem som kontrollerar detta instrument. Vad kommer att hända med alla medel som ligger där just nu? Har man fryst alla utbetalningar därifrån, eller vad är det som händer?

Anf. 12 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag tar frågorna i den ordning som de ställts.

När det gäller Maria Nilssons fråga om EU:s polismission och de som ingått i den anser vi självfallet att EU:s polismission ska behandlas på samma sätt som andra EU-insatser och annan EU-personal som verkat inne i Afghanistan. Det stämmer att EEAS har vänt sig till medlemsstaterna för att be om hjälp att ta emot dessa personer efter att de förhoppningsvis har kunnat evakueras.

Det är viktigt när det gäller den typen av personal, liksom övrig personal, att EU:s alla medlemsstater tar ett samlat ansvar för flyktingar och människor som har rätt att söka stöd. Vår uppfattning är att det i första hand är ett antal andra medlemsstater som inte har tagit emot det stora antal flyktingar och asylsökande från Afghanistan som Sverige faktiskt redan har gjort som bör ta ansvaret på den här punkten. Vi har inte stängt några dörrar, men vi har heller inte gett något jakande svar på den fråga som har riktats till oss från EU:s sida.

Flyktingsituationen riskerar att bli problematisk, inte minst i närområdet. Detta kräver ett aktivt stöd och engagemang, framför allt naturligtvis från FN, och det kräver att vi från EU:s sida – både EU självt och medlemsstaterna, där många tillhör de största bidragsgivarna till FN:s flyktingorgan – svarar generöst på de appeller om detta som kommer att riktas till oss framöver.

Sedan kommer Sverige självfallet att fortsätta att tillhöra de länder som har störst kvot för kvotflyktingar inom EU, där många afghaner säkert kommer att få möjligheter framöver. Vi vill och kommer att fortsätta att uppmana andra länder att också öka sina flyktingkvoter för att göra det möjligt och lättare för UNHCR att omplacera flyktingar, i synnerhet flyktingar som är i särskilt behov av stöd.

EU har liksom medlemsstaterna skickat hem, eller försöker skicka hem, utsänd personal från Afghanistan. Jag tror att det fortfarande finns en del utsända som sitter på flygplatsen i Kabul. Verksamheten kommer tills vidare att få bedrivas på distans så länge säkerhetssituationen är sådan att det inte är möjligt att ha öppna ambassader och myndigheter inne i landet.

För att svara på Ilona Waldaus fråga om ansvaret för olika lokalanställda ser jag inte att det är något problem eller någon svårighet i det sammanhanget att många tolkar har arbetat för olika länder. Från svensk sida kommer vi exempelvis inte att utesluta någon tolk bara för att den tolken har arbetat för andra länder.

Det humanitära stödet till Afghanistan kommer att bli centralt framöver. Vi har en fördel, tycker jag, från svensk sida att vi har erfarenheter från enskilda organisationer, inte minst Svenska Afghanistankommittén, som på ett bra sätt faktiskt har kunnat bedriva verksamhet under svåra omständigheter också på talibankontrollerat område. Det är naturligtvis vår förhoppning att det ska vara möjligt att fortsätta att ge stöd inne i landet och vara säkra på att inget hamnar i händerna på talibanregimen.

I detta sammanhang vill jag också svara på Ludvig Asplings fråga. Det är självfallet så att inga utbetalningar fortsätter att gå från EU till före-

trädare för den offentliga makten i Afghanistan, den afghanska regeringen eller afghanska regeringsorgan.

2020/21:56
17 augusti

När det gäller Maria Malmer Stenergards fråga slutligen har vi cirka 30 lokalanställda på den svenska ambassaden, med familjer sammanlagt cirka 200 personer. En konkret planering när det gäller både de formella aspekterna på deras vidarebosättning och de praktiska aspekterna har pågått sedan ett antal veckor tillbaka. Exakt vid vilken tidpunkt detta inleddes kan jag inte säga, men som jag sa i min inledning hade vi en konkret planering. Vi hade fattat nödvändiga regeringsbeslut som ändrade det svenska regelverket. Vi hade transportmöjligheter och annat uppbokat som hade gjort det möjligt att under denna vecka, sannolikt under torsdagen, ta ut de sista av de svenska lokalanställda. Nu gick utvecklingen exceptionellt fort, på ett sätt som överraskade alla, inklusive amerikanerna med deras överlägsna underrättelse- och informationsresurser. Vi har därför fått göra om planeringen, men vi hoppas och tror starkt att det ska vara möjligt att få ut dem inom en inte alltför avlägsen framtid.

Vi såg säkert alla de kaosartade bilderna från flygplatsen i Kabul i går. En folkmassa på ungefär 4 000 personer hade tagit sig in på landningsbanan, vilket under en tid gjorde att flygtrafiken stoppades. De människorna har sedermera blivit avhysta av den amerikanska säkerhetspersonalen. Under natten har man i syfte att kunna återuppta fligheter till Kabul rensat landningsbanorna från skräp och allt möjligt som låg kvar där. Deras förhoppning är också att det framöver ska kunna komma civila kommersiella flygplan till Kabul. Det återstår att se, men vi hoppas naturligtvis att så kommer att bli fallet.

Sedan är det självklart centralt att talibanerna inte hindrar folk att ta sig till flygplatsen. Detta var också som sagt ett tydligt budskap i ett gemensamt uttalande häromdagen från ett mycket stort antal länder som är företrädare i Afghanistan.

Anf. 13 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för svaret. Jag vill bara säkerställa att jag uppfattade det korrekt.

I ståndpunkten står det att det pågår ett intensivt arbete för att evakuera lokalanställd personal, tolkar och deras familjer. Är det då så att de tolkar som har varit lokalanställda, även de tolkar som var anställda före 2014 och som har diskuterats, ingår i den här siffran – 30 plus familjer, totalt 200? Om inte, vilket arbete görs för att sätta dem i säkerhet?

Anf. 14 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Den siffra jag nämnde gäller ambassadens lokalanställda personal. Jag har ingen exakt siffra på hur många tolkar det handlar om. Det är en fråga som Försvarsmakten och Försvarsdepartementet hanterar. Men vårt åtagande och vår ambition att få ut personalen gäller alla kategorier av personal som arbetat för den svenska staten i Afghanistan.

Anf. 15 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag tackar kabinetssekreteraren för en bra föredragning gällande det akuta läge som just nu råder.

Det är klart att det kommer att finnas många olika saker som vi behöver göra insatser för att se över och fundera på. Men det allra viktigaste här

och nu är att se till att samordna insatserna för att stödja och hjälpa dem som sitter i en utsatt situation. Vi hör att det kommer många bud från olika länder, så det gäller väl att se till att ansöka i rabatten och välja och fokusera på det som vi kan göra. Det känns som att det är den riktningen som regeringen har. Det vill jag bara understödja.

Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Tack för alla svar! Jag är dock fortfarande lite undrande över det här med var och hur man ska ha varit anställd för att få hjälp av Sverige. Till exempel ställde jag en fråga om dem som varit anställda av ett annat land men arbetat för Sverige, det vill säga exempelvis varit anställda av Tyskland men tolkat för svenska trupper och inte tyska trupper. Svaret var att ingen som har varit anställd av Sverige kommer att lämnas kvar, oavsett om man har jobbat för ett annat land. Men jag tycker att svaret hänger lite i luften när det gäller vad vi menar med att man har arbetat åt den svenska staten. Menar kabinetssekreteraren att det bara är de som har varit anställda av Sverige som kommer att få hjälp med evakuering, eller gäller det även dem som har arbetat åt Sverige men inte varit anställda av svenska staten?

Anf. 17 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Vi ska tillsammans med andra EU-medlemsstater ta ett gemensamt ansvar för att alla tolkar som arbetat för något av våra europeiska länder ska få möjlighet att lämna Afghanistan. I situationer där samma person har varit anställd av eller arbetat för flera länder är jag övertygad om att vi smidigt kommer att finna lösningar tillsammans på hur det ska hanteras. Det är inte det som är problemet i det här läget.

Det stora problemet, inte minst när det gäller tolkarna, är att det stora flertalet av dem inte befinner sig i Kabul. Sveriges insats hade sitt fokus i Mazar-e Sharif, och flertalet av tolkarna befinner sig fortfarande i Mazar-e Sharif eller dess närhet. Då har vi till att börja med utmaningen och svårigheten att ta sig från Mazar-e Sharif till Kabul. Det är ingenting som någon utifrån kan hjälpa till med i det här läget.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Därmed tackar jag kabinetssekreteraren för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde. Jag vill också tacka för snabbheten i UD:s agerande under den mycket kaotiska situation som uppstått de senaste veckorna. Jag önskar lycka till inför det kommande mötet för utrikesministrarna och en trevlig dag till kabinetssekreteraren!

Anf. 19 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Tack så mycket!

Innehållsförteckning

2020/21:56

17 augusti

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE	1

§ 2 Utrikes frågor

.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDE	2
Anf. 3 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG	2
Anf. 4 HANS ROTHENBERG (M)	3
Anf. 5 MARIA NILSSON (L)	4
Anf. 6 ORDFÖRANDE	4
Anf. 7 SOFIA DAMM (KD)	4
Anf. 8 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	5
Anf. 9 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	5
Anf. 10 CAMILLA HANSÉN (MP)	5
Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD)	5
Anf. 12 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG	6
Anf. 13 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	7
Anf. 14 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG	7
Anf. 15 ANNIKA QARLSSON (C)	7
Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	8
Anf. 17 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG	8
Anf. 18 ORDFÖRANDE	8
Anf. 19 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG	8